

Lokalhistorisk forening for Sønderhald kommune

Årsskrift 1998

På udflugt til Vendsyssel, hvor vi bl.a. besøgte »Lindholm Høje«.

Nærværende årsskrift for 1998 er trykt i 500 eksemplarer og udgivet af Lokalthistorisk Forening for Sønderhald Kommune og Sønderhald Egnarkiv, Nørregade 5B, 8963 Auning.

Eftertryk af årsskriftet - helt eller delvis - kun tilladt med udgiverens tilladelse.

Årsskriftets tekst og illustrationer er tilrettelagt af et redaktionsudvalg bestående af Jørgen Michaelsen (ansv.), Steffen Sørensen og Hanne Byriel Sørensen.

Fremstilling: Djurs Gruppen, 86 48 36 33.

Ekspedition: Helga Sørensen, Årslev, 8900 Randers, (tlf. 86 49 13 40).

ISSN 0109-4017

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Lidt om Estrup Mølle	4
To sagnrige sogne	14
Kirkeklokken i Fløjstrup	25
Et sagn fra Hald sø	28
Årsberetningen	31
Adresseliste	35

Forord

AF KIRSTEN WYRTZ, BORGMESTER

Fortiden har gjort os til det, vi er. Den har i hvert fald været med til det. Når vi interesserer os for fortiden, kommer vi måske til at forstå noget af nutiden, og om os selv.

Lokalhistorisk forening udfører et stort og spændende arbejde med at indsamle oplysninger, beskrivelser, billeder m.m. for at bevare fortiden. Det er for mange af medlemmerne en udfordrende fritidsbeskæftigelse, som er meget værdifuld for de borgere, som på et tidspunkt gerne vil søge oplysninger om den tid og de steder, hvor deres forfædre har levet.

De fleste af os kender til den gode stemning der kan opstå, når hele familien fordyber sig i de gamle fotoalbum med billeder tilbage i flere generationer. Minderne og fortællingerne myldrer frem, og den yngre generation får på en spændende måde indblik i familiens historie. På samme måde med ting vi kan have i form af arvestykker.

Uanset om disse ting repræsenterer en værdi, så er de med hensyn til minder og fortælling kostbare. Den nære familie kan ofte beskrives på den måde, men hvad med de steder og lokalsamfund som vore forfædre har levet i? Det er her et besøg på lokalhistorisk arkiv er spændende. Indsamlingen af materiale har efterhånden stået på i mange år, og omfanget af oplysninger er meget stort. Det kræver som regel god tid at besøge et lokalarkiv, for man fortaber sig hurtigt i tingene.

Lokalhistorisk forening er også aktiv ved at arrangere foredrag og udflugter. Igen et godt tilbud til borgerne om at få viden om fortiden. Ofte formidlet af de kvalificerede medlemmer, som foreningen rummer.

Foreningens nyeste initiativ med at invitere til en »sogneaften« er meget spændende. Jeg håber der er kræfter til at fortsætte således, at alle lokalsamfundene i området får en sådan aften. På den måde bliver lokalhistorisk arkiv mere kendt, og det skærper måske borgernes opmærksomhed på om de har materiale, som arkivet kan have glæde af.

Tak til alle dem, der udfører det store arbejde på frivillig basis.

Estrup Mølle

Lidt om Estrup Mølle

AF MOGENS HANSEN

Når man kører ad hovedvejen fra Gl. Estrup mod Auning, kan man, når man kigger ind til højre, se en toetages stråtekt bindingsværksbygning, det er den gamle Estrup Mølle. Det har altid undret mig, at når det har været en vandmølle, hvorfor ligger den så 100 m fra åen, den sag må jeg have undersøgt tænkte jeg, så det blev starten til at fordybe mig lidt i Møllegårdens historie.

Grunden til Møllens afstand til åen skyldes, at vandet som drev Møllen ikke kom direkte fra åen, men fra dammene og opstemning bagved, hvoraf en del er der endnu. Fra dammen var der en kanal med stemmeværk til møllen, den er nu kastet til.

Før den nuværende hovedvej blev anlagt, gik vejen fra Randers til Grenå i mange afstikkere til begge sider, bl.a. gik vejen over Liltved. Hvor vi idag fra Liltved drejer ind i alleen til Gl. Estrup, kørte man dengang lige ud, over en bro over Allingåen, hvor greven på Gl. Estrup havde ret til at kræve bropenge, videre over Møllegårdens gårdsplads og derfra skråt ind til Auning.

Ved Møllen var der også en kro, her kom dagvognen som kørte mellem Randers og Grenå før jernbanen blev anlagt, og her kunne heste og kuske »bede« og aflægge post. Da den nye vej blev anlagt, flyttede kroen ud til denne og var der, hvor de gule huse ligger. I min søgen efter oplysninger, i egnsarkivet i Auning og Landsarkivet i Viborg, har jeg fundet mange interessante ting, bl.a. en forpagtningskontrakt fra 1861, som nøje beskriver, hvad Møllegården bestod af dengang.

Kontrakten fylder 32 folieark, men jeg har »plukket« i den og taget hvad der særligt vedkommer Møllen.

Om landbruget og om et bageri der også tilhørte gården, derom måske senere.

Forpagtningskontrakt

mellem Besidderen af Stamhuset Estrup, Lensgreve J. de Scheel og Godsforvalter A. Nyegaard på Gl. Estrup, hvorved sidstnævnte overdrages Forpagtning i 18 Aar, Atten paa hinanden følgende Aar fra 1. Maj 1861 til Maj 1879, den under bemeldte Stamhus hørende Estrup Vandmølle med tilhørende Jorder.

1

Forpagteren overlades af Møllen og dennes tilliggende af Bygninger og Mølløværk.

1. Stuehuset til Beboelse, og det dertil liggende Korshus indrettet til Køkken og Bryggers.
2. Det ved Stuehusets østre ende opførte Møllehus med deri værende Mølløværk består af:
 - a. 9 Quarters Rugkværn med Slagsigte og Tilbehør.
 - b. En 8 Quarters Rugkværn med Tromlesigte og Tilbehør.
 - c. En Boghvedegrynskværn med Tilbehør.
 - d. En Sækkevinde.
3. Det lige overfor sidste beliggende Møllehus med 2 Vandhjul og Mølløværk som består af:
 - a. Ved forreste Vandhjul en 7 Quarters Brækkværn med Grynsolde og Tilbehør og en Skal- og Pillekværn med Tilbehør.
 - b. Ved det bageste Vandhjul en Skal- eller Pillekværn med Tilbehør og et Stampeværk.

Vandløb og Aalekister.

1. Vandløbet vest for Kroen.
2. Vandløbet med tilhørende Aalehækker imellem Kroen og Møllen.
3. Alle Sluser og Vandrender mellem Møllerne.

Til Bugter i Vandhjulene og de øvrige Hjul vil Forpagteren til nødvendige Reparationer blive leveret de fornødne krumme Ege- eller Bøgeplanker, når han 14 dage forud derom andrager hos Besidderen. Ligeledes erholder Forpagteren, om Reparationer på Vandløbene bliver nødvendige, de fornødne Planker, Pæle og Hamre anvist i rå Materialer.

2

Alt det forpagtede, forsåvidt det dertil egner sig, bliver at overlevere Forpagteren ved en nøjagtig Syns- og Taksationsforretning de første dage i Maj Måned 1861 og bliver at overtage i den stand som det til den tid befindes.

Denne Synsforretning afholdes enten af tvende af Retten udmeldte Mænd, eller af tvende af Besidderen og Forpagteren udnævnte Mænd, hvorved i sidste Tilfælde Besidderen udnævner den ene og Forpagteren den anden. Ved denne Synsforretning vil alt det som overleveres blive takseret til sin Værdi, og Taksationen kan tjene til regel ved aflevering i sin tid, så at Forpagteren, der ganske for egen regning er pligtig til i Forpagtningstiden at vedligeholde alt det overlevere, ved fratrædelsen tilsvare hvad det måtte være mindre værd, end da det blev ham overleveret. Ved Synet til Møllens overlevering vil enhver del af Værket for sig blive nøjagtig beskrevet og ligeledes Stenene i samtlige Kværne opmålte, efter deres forskellige bestemmelser i diameter og tykkelser.

3

Skulle mod formodning nogen ny Aksel i noget Vandhjul nødvendigvis måtte udlægges i Forpagtningstiden, bliver en sådan at bekoste og anvise af Stamhusbesidderen, når han derom betimelig underrettes, men indlægningen bekostes af forpagteren, og den gamle Aksel bliver Besidderens Ejendom. Alle andre Reparationer og de aarlige vedligeholdelser af det forpagtede, foretages og bekostes af Forpagteren. Navnlig bekoster han alle nye Møllesten samt omstøbning af Jernstøbegods, der enten opslides eller gaar itu. Og ligeledes det fornødne Tags oplægning på Bygningerne, samt Udspækning og Hvidning såvel på selve Bygningerne som på Grundsten eller Fundamentet under begge Møllehusene, således at vandet ikke skal beskadige samme. Broernes vedligeholdelse er Forpagteren uvedkommende.

Da Møledammen ved Sidernes udvoksning efterhaanden er blevet mindre, og det ville være hensigtsmæssigt at den betydeligt opmudres og udvides for at kunne rumme en større Vandbeholdning, så skal Forpagteren, når han vil foretage en sådan betydelig og hensigtsmæssig Opmudring alieret af Stamhusbesidderen have godtgjort 2/3 del af Bekostningen derpå. Den aarlige Opmudring og Rydning af Møledammen bliver at foretage af forpagteren uden nogen Erstatning.

Det påligger Forpagteren at have al mulig tilsyn med Ild og Lys i og ved de ham overladte Bygninger, Tændte Lys må ikke bruges uden i forsvarlige Lygter.

Når Maling om Natten finder Sted ved tændt Lys eller Lamper på Møllen, må derved iagttages den største Forsigtighed, ligesom ogsaa Forpagteren skal paase at ingen Tobaksrygning finder sted hvor den kan antages at kunne anrette skade.

Dersom begge Møllerne afbrænder ved Ild, som det ikke har været Forpagteren eller hans Folk mulig at forhindre, godtgøres han for Møllerens afsagn, de to trediedele af et Aars forpagtningsafgift, og for partiel Brand i forhold derefter.

Forsaavidt Møllerne ikke fuldstændigt kunne blive opførte inden 1 aar efter Brandskaden, godtgøres Forpagteren i forpagtningsafgiften, for den tid, som maatte overskrides efter uvildige Mænds Skøn.

Med Jagt og Fiskeri, (undtagen Aalefiskeri i Omløbene) maa Forpagteren ikke befatte sig. Derimod maa han ikke lægge hindringer i vejen for Jagtens og Fiskeriets udøvelser af Stamhusbesidderen, men dersom Forpagteren derved tilføjes Skade, godtgøres han samme efter uvildige Mænds Skøn. Specielt reserveres Stamhusbesidderen Ret til at lade trække Vod efter Fisk overalt i Aaen, samt i Møledammene og Hullerne bag Vandhjulene og Omløbene.

Forpagteren er pligtig Stamhusbesidderen uden bekostning at levere og præstere følgende aarligt:

- A. at levere in natura af Aalefiskeriet 10 lisp. gode faste Aal om efteraaret på den tid de fanges.
- B. at formale 18 tdr. Rugmel (12 tdr. Rug) som aarligt leveres af Stamhuset til Hospitalet i Auning uden derfor at nyde nogen Told eller Godtgørelse.

*Udstedt på Gl. Estrup d. 2. Juli 1860
J. Scheel A. Nyegaard*

Syns- og Taksationsforretning

Efter Anordning af Hr. Kammerherre, Lensgreve J. de Scheel, besidder af Stamhuset Estrup og Forvalter A. Nygaard som Forpagter af Estrup Mølle, mødte vi undertegnede, Møller Ostenfeldt af Skjørring Mølle og Møllebygger R. Frandsen af Faarup, Mandagen den 17. marts 1862 i bemeldte Estrup Mølle for at foretage en Syns- og Taksationsforretning over samme til Overlevering til Forvalgter Nygaard som ved kontrakt af 2. juli 1860 har overtaget samme i Forpagtning.

Forretningen foretages saaledes:

Bygningerne:

1. Rugmøllen.

1 Hus, 2 etager, 16 alen lang, 10 1/2 alen vid. Bindingsværk. Eeg Under- og Fyr Overtømmer med murede Vægge og Straatag, 6 fag dobbelte og 1 enkelte Vinduer, og en udvendig sammenstemt Dør.

Mangler ved Bygningerne var:

1 Bjælke i den søndre Gavl imellem første og andet Stokværk befandtes beskadiget, endvidere var begge Husets Sider ude af retning, der med tiden vil kræve en Hovedreparation som ikke før Tiden bør bedømmes og beregnes, ligeledes var indvindig i Møllen, brølægningen ved den bageste Kværn sunken tillige med Topladet, hvilken Reparation ansattes til

20 rdl.

Trappetrinene fornyes i Trappen til første Loft, ansættes med Arbejds løn til

5 rdl.

I foranførte Bygning fandtes:

- a. Forreste Rugkværn med kværnbesætning, en Overligger 2 alen 1 3/4 Tommer i diameter og 10 Tom tyk, en underligger samme diameter og 5 tom. tyk, derved en Slagsigte med Sigtebing; selve Sigten var og slidt. Mangler ansættes som Anskaffelsen af en ny til
- Støktøjet må fornyes med Kamme 6 rdl., de øvrige Kamme i dette Værk er at betragte som 2/3 slidte.
- Tappen i den opretstaaende Aksel skal fornyes, beregnes til
- c. En Boghvedekværn med Kværnbesætning, En Overligger 5 kvarter i diameter og 5 1/2 Tommer tyk, dertil Soldværk med tilhørende tvende Veirer, en kæderem med Remskive, en soldkærne, alt i god Stand, med undtagelse af Remmen, der trænger til Reparation, der kan ansættes til
- d. En Sækkevinde uden Mangler.

3 rdl.

Når de anførte Mangler ved dette hus med Værket ere afhjulpne, kan det hele betragtes som i god brugbar Stand.

2. Vandværket ved Møllehuset.

- a. Det forreste Vandhjul til Rugmøllen, 2 alen i diameter,
 1 al. 14 1/2 Tom Bred, med Ege-Bugter og Fyr-Spændearme,
 derved mangler: reparation af skovle m. Arbejds løn 10 rdl.
 Nye Arme med Do 16 rdl.
 1 Jernring reparerer 1 rdl.
- b. Det bageste Vandhjul til Rugmøllen af samme diameter
 med 1 al 16 Tom bredde med Egebugter og
 Fyr-Spændrammer mangler:
 Nye Arme med Arbejds løn 16 rdl.
 Reparation på Skovle 6 rdl.
 Akslen herved er beskadiget, og ansås det for usikkert
 hvor længe den kan være brugbar.
- c. Det forreste Vandhjul ved Pillemøllen med Egebugter og
 Fyr-Stikarme, 6 1/2 alen i diameter 1 al 15 tom vid, mangler
 Reparation på Skovle 6 rdl.
 Ellers i brugbar Stand.
- d. Det bageste Vandhjul ved Pillemøllen erklæret ubrugbart,
 Arbejds løn ved nyt Hjul med tillæg Arme, Skovle og
 Jernarbejder ansættes til 100 rdl.
 Ved Toppladdet fandtes ingen væsentlige mangler. Samtlige
 Malerender, under og ved Siden af Vandhjulene, samt
 Aalekisterenden, må ganske fornyes, hvilken Reparation,
 når Plankerne og Tømmeret af Ejeren leveres, ansættes
 i Arbejds løn med tillæg af Søm og Spigre til 100 rdl.

3. Pillemøllen

en Bindingsværksbygning i 2 etager, 19 alen lang, 11 1/2 alen vid,
 med Ege- Under og Fyr- Overtømmer, murede Vægge og Straatag
 hvori 22 enkelte Vinduer, og 2 dobbelte Fag do, 3 udvendige og 2 ind-
 vendige Døre, 2 enkelte Lemme og 1 Dobbeltkarm i den søndre Gavl.
 Mangler ved denne Bygning var:

12 alen Egefod og en Bjælke på samme længde i den søndre Gavl, hvilken Reparation med Arbejdsløn er	40 rdl.
Endvidere er Grunden under den nordre ende, og i øster side nedfalden, hvilken Opsætning, der skønnedes, at burde være 1 1/2 stens Mur af brændte Mursten med tillæg af alt og Arbejdsløn ansættes til	72 rdl.
For Grunden at fylde indvendig og brolægge	10 rdl.
-
- a. En Brækkværn med Kværnbesætning, en Overligger 7 Kvarter og 4 Tom i diameter, 8 1/2 tomme tyk. Underligggeren kasseres. Herved er anbragt Grynssolde med Værk der befandtes aldeles ubrugeligt og ligeledes måtte kasseres.
 - b. En Pillekværn til samme Vandhjul med dæk over, en Pillesten 2 alen i diameter og 9 tom tyk. Ved selve Gangværket, dertil manglende Stokke i Vekselhjulet, som ansættes til
- 7 rdl.

- c. Den bageste Pillekværn med en Pillesten 7 kvarter, 4 tom i diameter og 9 tom tyk med dæksel over, som trænger til Reparation, der ansættes til 2 rdl.
 Ved Gangværket dertil manglende Stokke i Vekselhjulet og pilledrevet der ansættes til 5 rdl.
 Kammene i hele dette Værk, ansaaes for halvslidte.

I forbindelse hermed fandtes:

- a. Et Stampeværk i brugbar stand.
 b. En Slibesten af Sandsten på en Jernaksel vurd. til 5 rdl.

På første Loft i dette Møllehus fandtes tilfæstet den vestre Mur tvende Veirmaskiner i nogenlunde brugbar Stand, samt fandtes 2 faste Senge-steder.

Når disse Mangler ved dette Hus med Værket ere afhjulpne, kan det betragtes i god stand.

Ved Plankeværket mellem Møllerne fandtes intet at erindre.

4.

Omløbet ved den mellemste Bro mellem Møllerne og den Gamle Kro, med Aalekiste og 6 Stigboer, befandtes i en noget slet og næsten faldefærdig Stand. Manglerne derved turde derfor ikke ansættes til nogen Værdi, da det anses af den Beskaffenhed at det ikke kan bedømmes.

5.

Omløbet vesten for den gamle Kro befandtes ubrugeligt uden Bund og Beklædning, det må aldeles fornyes hvis det skal tages i Brug, hvilken fornyelse når materialerne dertil af Ejeren leveres, med Arbejdsløn og tillæg for Spiger og Søm anslaaes til 250 rdl.

Følgende Inventarium blev Forpagteren overleveret og
ansattes til Værdi:

Vurdering:

I Rugmøllen:

4 Solde med Jerltragt a 2 rdl.	8 rdl.	
8 Bildehamre a mark	6 rdl.	4 mark
1 Isejern	1 rdl.	
1 Sejl - d Jern		4 mark
3 Skruenøgler	2 rdl.	
1 større do.	1 rdl.	2 mark
1 Kilejern, 1 Mejsel og 1 Stempelbraad		3 mark
3 stk. Bliklamper og 1 do. Olielampe	2 rdl.	
1 stk. 15 lispund Bismar	10 rdl.	
1 Skæppe, 1 Fjerdingkar, 1 Halvtønde	5 rdl.	
1 Toldkasse med Laag	15 rdl.	
1 Kasse til Gryn og Mel	8 rdl.	
1 lille løs Trappe	1 rdl.	2 mark
1 Koben 2 rdl.. 1 Jernstang 4 mark.	2 rdl.	4 mark
3 Jernøkser	3 rdl.	
1 Krushammer	1 rdl.	3 mark
1 Balje af Eg med Jernbaand, med Strygetræ	2 rdl.	

I Pillemøllen:

1 Toldkasse med Laag	3 rdl.	
1 Maltbing med do.	2 rdl.	
1 Kobbertold, gl. og itu		3 mark
3 Ballijer		4 mark
1 Drejelad med 2 drejerner	2 rdl.	

*At denne Overleveringsforretning saaledes er afholdt
attesteres R. Ostenfeldt, R. Frandsen*

To sagnrige sogne

AF JØRGEN MICHAELSEN

ØSTER ALLING og VESTER ALLING er to sagnrige sogne. I de 27 år, jeg var præst der, hørte jeg folk fortælle, hvad de havde hørt om af sagn og hændelser. Og endnu mere fik jeg at vide ved at læse folke-mindesamleren Evald Tang Kristensens og hans meddelelers beretninger, som de havde skrevet ned under deres besøg her for mere end 100 år siden. Omkring 50 sagn kendes, og nogle af dem vil jeg meddele jer her i vort årsskrift.

De to sogne har vigtige ting fælles. For det første navnet. Alling betyder Åland, og så udgør de da den østlige og den vestlige del i landområdet ved Allingåen. Men også hvad sagn angår, så binder det ældste sagn, der findes, dem nær sammen. Det drejer sig om et sagn om, hvad der skete, dengang de to sognes kirker blev bygget.

Den korteste udgave af kirkebygningssagnet - som ellers godt kunne fylde mange sider - er fortalt sådan: »Der var to konger, der byggede Øster og Vester Alling kirker. Den ene var gal på den anden, og han lovede ham, at han skulle nok få sin kirke bygget, men aldrig skulle han komme i den. Det sagde altså ham fra Øster Alling, som boede i Oustrup, til ham fra Vester Alling, der boede i Boelshave.

Så ville han, der boede i Boelshave, alligevel i kirken, dengang den var færdig, og han blev skjult i et læs hø. Men den anden fik nys om det

og kom over ham og stak ham ihjel på vejen til kirken. Så kom han lige godt ikke i den.»

Øster Allingmanden hed Ove Stigsen, og ham fra Vester Alling Esben Ottesen. Det fortælles videre, at det var Esbens hund, der forrådte ham, da den fulgte med vognen, og at Oves mænd dræbte ham ved at stikke spyd ind i læsset.

Sådan fortæltes sagnet i kort form for 100 år siden. Men allerede for 400 år siden kendte sognepræsten i Øster Alling begivenheden. Han fik i 1592 besøg af fru Anne Krabbe til Stenalt, og præsten viste hende begge gårdene og selve drabsstedet. Hun fik derved bekræftet, hvad hun allerede kendte i en vise, hun havde hørt, og som jeg også har fundet frem til: Folkevisen om Ove Stigsen og Esben Ottesen. Den findes i Danmarks gamle Folkeviser, samlet og redigeret af Svend Grundtvig.

Drabssagnet førte en række sagn med sig. De to stormænd kunne jo ikke få fred i graven, hverken drabsmanden eller den dræbte. De gik igen, uhyggen bredte sig både på deres gårde og på vejen mellem dem og kirkerne. De mange sagn herom fortæltes fra slægt til slægt helt ned i vort århundrede. Om det har Kristian Nielsen, Egegården i

Vester Alling, fortalt følgende fra sin barndom: »Om aftenen var karlene og drengen for det meste inde i stuen, hvor de lå på bænken eller sad og snakkede. Mor kunne ofte huske noget fra sin pigetid, og pigerne og karlene kunne også fortælle et og andet. Eller de sang. Pigerne havde dengang for det meste visebøger, som de skrev de mest bekendte skillingsviser af i, som f.eks. Hjalmar og Hulda, Strasborgvisen, Alperosen og mange flere.

Når vi havde piger, som kunne synge, så sang de disse viser for os, ofte mens karterne og rokken gik. Det var meget hyggeligt. Men mindre hyggelige var de mange spøgelseshistorier, som de alle kunne en del af: Den kransede hund ved Oksenbækken. De hovedløse heste ved Skovslandet. Den sorte mand, som hver nat kl. 12 kom fra kirkegården og gik hen til hjørnet ved Birkehjem. Den fine karet, som med stort bulder kørte gennem købmandshuset hver nat.

Sådan var der så mange, og de blev fortalt med stor troværdighed. De gik mig til marv og ben, og tit måtte jeg trække benene op under mig, når jeg sad på bænken og hørte disse historier.«

Og nu tager vi hul på VESTER ALLING-sagnene. »Imellem Hedegård og Fiskergård er der et krat, og der gik hver nat en sort mand igennem det, og der kunne ingen bæster stå i nærheden af det om sommeren.

Det var en nat sådan omkring kl. 12, at der kom nogle karle og piger i nærheden af det, og da så den ene af karlene, at der kom en stor, sort mand lige imod dem. Karlen blev så ræd, at han turde ingenting sige - men så kom de til at gå vild allesammen, og de kom ikke til dem selv, før det begyndte at dages. Da var det først, han kunne fortælle, hvad han havde set.«

I næste sagn møder vi vejbetegnelsen Stentegade, som angiver vejen mellem Vester Alling mark og Vester Alling by. Der fortælles sådan:

»Men i Stentegade, hvor hr. Jesper blev slagen ihjel, der er det meget galere. Der går også en stor, sort mand, og når folk går derigennem silde om natten, så springer han hen og lægger sig på ryggen af dem. Sådan var der en mand, der hed Torkild, han havde den mark, og han havde været oppe at flytte hans får Sankt Hans aften. Det bliver noget silde med ham, og lige som han vil til at gå fra fårene og vender sig om, så hørte han jo nok, der var noget, der stønnede bag ved ham, men han tænkte jo ikke videre ved det.

Lige i det samme så var der noget, der lagde sig tungt på ryggen af ham, og han var endda en stor og stærk mand. Men denne her var den tungeste tønne rug, han havde haft på sig, og det klemte ham

slemt over brystet, men han kunne ikke blive skilt ved den, førend han var omtrent nede ved byen.»

Og mens vi er i Stentegade: »Der er også en mand, som kører plov hver nat med fire hovedløse heste. Det fik en karl at vide, som havde været ude at slå pletter på døre ved udflytterne Nytårsaften, og da han tjente i Vester Alling, så skulle han jo igennem Stentegade, når han ville hjem. Det blev langt hen, og da han nu går ned efter Stentegade, så hører han, Gammel Estrup klokke den slår tolv. Nu er Fanden løs, tænkte han, men han var ikke en karl, der var ræd for noget.

Da han så havde gået lidt, hørte han sådan larm, og lige med et ser han fire hovedløse heste komme trækkende med en plov, og inden han vidste et ord af, så havde han fat i ploven med begge hænder, og tømme strenge om halsen. Der måtte han køre og plove hele natten, og om morgenen var han sådan, te sveden drippede af ham. Men lige som det blev lyst, så forsvandt det hele. Han lovede for, at han skulle aldrig gå igennem Stentegade om nattetid mere.»

Her er endnu en derfra: »En mand, der hed Kristen Hald, gik en aften gennem Stentegade med hans dreng. Da de var komne midt ned i dalen, så ser drengen lige med ét sådan en hel del mennesker stå og skovle muldskudder ud, og støvet det stod formelig hen over

dem begge to. Så siger han: »Faer, sikke mange mennesker her går!«
»Hold mund, dreng, og pas dig selv. Dem har vi ikke med at bestille«
sagde faderen, og de kom da også lykkelig og vel forbi dem.«

Og nu et høj-sagn: »I Vester Alling er der en høj, hvori der boede en lindorm. Den høj kaldtes Knivhøj. Ingen måtte lægge sig til at sove der, for dem, der gjorde det, de kunne ikke vågne igen.

Så var der en dreng, som var meget doven, og han lagde sig lige godt der og faldt i søvn. Men da han så ikke kom hjem om aftenen med kørne, som han plejede, kunne folkene jo ikke forstå, hvordan det kunne være, og de måtte da til selv at have dem samlet hjem. Men ham så de ikke, og da han ikke heller kom om morgenen, måtte de jo ud og lede efter ham.

Så fandt de ham endelig der ved Knivhøj, men de kunne ikke få ham op, han kunne ikke vågne. Endelig måtte de have præsten der op og læse over ham, og så vågnede han endelig. Men siden lagde han sig ikke der til at sove.«

Vi skal nu besøge en gård: »Manden i Hedegaard, Vester Alling sogn, havde en morgenstund i høstens tid travlt med at kjøre rug ind, og han var så tidligt på færde, at han kom hjem med det første læs, inden det endnu var blevet rigtig lyst.

Da nu kornet holdt uden for ladegabet, sagde konen: »Nu vil A gulve, så kan du stikke af, Per.« Ja, det var meget godt, og de begyndte på at tage kornet ind. Da det havde været noget, siger Per ind til konen:

»Kan du vel begå dig, Maren?« »Nej, det er hårdt nok« svarer hun, »jeg kunne godt have hjælp behov«.

Idet samme hører de begge ligesom en spæd barnestemme sige: »Tjom sjå da, sjå skal Niels hjælpe bitte møer!« og de ser en bitte fyr med rød lue titte frem fra en af rugkjærverne i hjørnet af gulvet, som om han havde puttet sig ned bag ved den.

Konen blev ræd, men manden sagde: »Ikke andet, han gjør os ingen fortræd, men hjælpe os kan han ikke.« Aldrig snarere var de ord sagt, før nissen var borte, og de så ham aldrig mere.«

Vi ender nede i Vester Alling by, hvorom det fortælles: »En sort mand går fra hjørnet af Birkehjem til kirken, hvor han vender sig og så går tilbage igen. Hvad han går der for, ved ingen.« Lidt længere hedder det: »Der går en sort mand på Vester Alling gade. Han går fra kirken og gennem det halve af byen og tilbage til kirken. Der er flere, der har set ham.«

Og så fortælles denne hændelse: »Sådan var der en aften en pige, hun havde været fra by, og så tykte hun, at det var for tidligt at komme hjem, derfor gik hun i byen igjen, men da blev klokken tolv, den gang hun kom til gården, hvor hun tjente, og den lå lige ved kirken.

Så tænkte hun: Nu kommer den sorte mand. Hun stræbte så at rende over gaden for at komme ind, men faldt uheldigvis bagover, lige som hun ville springe over havemuren, og så kom den sorte mand i det samme. Han skred lige så jævnt, men lige godt rask, og hun lå der i dødsens angst og så på ham. Det varede længe, inden hun kom til sig selv, for hun besvime, da hun havde set noget på ham, og det var omtrent dag, inden hun kom op igjen.«

Vi slutter beretningen fra det vestlige af de to sagnrige sogne med følgende hændelse: »De drev det meget med kortspil i Vester Alling, ungdommen da, de sad og bandte så fælt i det hus, hvor det altid var.

Der sad en dreng og sov ved kakkelovnen. Så var der en mand, der siger til ham: »Hvifor sidder du og rider mandens hose ned, du skal tage den op«, for manden var gået i seng. Drengen ville også til det, men da han rører ved hosen, så bliver den til en sort hund. Det var

der en af karlene, der så, og han springer op og råber: »Ingen kortspil mere i aften!« De skyndte sig så at komme ud alle sammen og hjem. Men samme aften havde der en karl set et gloende hjul fare hen ad gaden, og den dreng, der tog hosen op, han var fortumlet i mange dage efter. Fra den dag spillede de ikke kort længere end til klokken ti om aftenen.«

Om denne hændelse har Peter Hansen fra Fløjstrup Kær fortalt mig, han var da 90 år: »Det foregik i 1863. Drengen, der tog hosen op, var min far, 16 år dengang. Han har fortalt, at det var en stor, sort hund med åben mund.« - Men han har også fremsat en mulig forklaring: At den sorte hund var skyggen fra et tællelys, der stod der. Hans far ville derfor puste lyset, men da han rystede af angst, vædede han istedet fingrene og slukkede lyset på den måde.

Vi kan spørge: Hvordan er disse sagn opstået. Ja, vi så jo et eksempel her. Folk har oplevet noget mærkeligt, noget uforklarligt. Så forklarer de det alligevel for sig selv og andre. Sådan er det jo den dag i dag. I vore forklaringer fører vi blot sjældent det overnaturlige ind. Vi forklarer fornuftigt, ja, videnskabeligt. Men vore bedsteforældre og slægterne før dem havde et andet forråd af forestillinger end vi, og forklarede sig ud fra dem. I deres nedarvede tankeverden trivedes overtroen udmærket sammen med deres praktiske bondefornuft. Og når så noget uforklarligt hændte dem, så forklarede de sig med, hvad de havde hørt eller lært af slægten før dem.

De vidste, at der var visse steder i egnen, der var særlig farlige. - hvor man var særlig udsat for at møde det uforklarlige, ofte uhyggelige. Og de vidste, hvad der kunne møde dem sådanne steder: den sorte mand, de hovedløse heste, den sorte hund, ellepigerne, eller noget andet. At det kunne opleves med en stor rædsel, både i sjæleangst og som en tung fysisk byrde, har de her fortalte sagn tydeligt vist os.

Men nu til ØSTER ALLING sogn. Her forlod vi hr. Ove Stigsen, efter at han havde dræbt Esben Ottesen. Af hans udåd fulgte følgende sagn: »Hr. Ove boede på Oustrup. Da han døde, fik han ikke ro i graven, og folk så hver nat en stor mand komme farende på en hest, der var skoet med ildsko, og kom nogen ham for nær, så blev de fortumlede eller tabte bevidstheden.

Der turde slet ingen bo på Oustrup, og så blev marken delt, og der blev bygget to nye gårde. Men han gik igen i dem begge. I den ene storstue var der en kjælder, og i den kjælder en blodig sten, den kunne tørres, så tit det skulle være, men var lige blodig.

I den samme storstue turde ingen ligge om natten, og til sidst ville slet ingen have den gård for det spøgeris skyld. Men så var der en modig karl, ham skænkede greven gården, og han skulle svare grumme lidt i fæste. Han tykte jo, at det var rart at blive gårdmand, og så ville han straks vise, at han duede til noget, for han lagde sig den første nat i den her storstue. Men det skulle han ikke have gjort, for da han havde ligget der til over midnat, så kom der et kæmpebarn og lagde sig op og ned ad ham og havde nær klemt ham helt flad. Han kom jo nok op om morgenen, men duede aldrig siden og døde et års tid efter.«

Vi forlader »de sorte sogn« og finder, stadig i Oustrup, andre former for overtro - fortalt denne gang på uforfalsket dialekt: »Ved siden af den ene Oustrupgård boede en husmand, som sagde en aften: »A hår wänn så syg i daw«. - Hvordan er det gået til? Hvad har forvoldt det?« - »Ja, de føøst A kom åp i månn's, å A gor u te kyern, så blywwer A liig mæ jett så renng, å så sier A en kat liig får ve mæ. Å så sier A mæ mow-er o de sååm, men di hå bæggi tåw sit mæ føst.« - Og der tilføjes: Han var altså ikke på det rene med, hvem af de to der havde forvoldt hans sygdom. Det er nemlig gammel tro, at når en kat eller en kvinde får een at se fastende, inden man får DEM at se, så bliver man syg.

- Nu skal vi ned i Øster Alling enge. Der kunne man - ligesom i Vester Alling og Fløjstrup kær og enge - møde ellepiger. Om dem skriver Jørn Piø i bogen »Fabeldyr og sognfolk:« »Ellefolk er den almindeligste betegnelse for de væsener, som først og fremmest bor i skove, enge og moser, men også undertiden i bakker og under huse. Det er kvinderne iblandt dem, der spiller den største rolle. Ellepigerne synger smukt og er smukke, men hule i ryggen som et bagetrug.«

Hvor farligt det er at møde dem, skal vi nu høre om: »En karl tjente i Øster Alling. Norden for byen var et ellekrat, og der dansede ellepigerne om aftenen. Karlen gik hver aften ned og så på dem, og så fik han lyst til en af dem. Det mærkede hun, og så kyssede hun ham og dansede med ham og fulgte med ham hjem. Men fra den stund kunne han ingen steder være hverken dag eller nat for ellepigen. Hun tumlede med ham og var usynlig for alle andre. Til sidst blev han så udmattet af det og elendig, at han døde af det.«

Mere omfattende er dette sogn også fortalt sådan: »Norden for Øster Alling der var så mange elletræer i gamle dage - der er nogle endnu, kan jeg tro - og der danser ellekjællingerne hver nat. Der er mange, som har været kjede af at flytte bæsterne derud om aftenen, for ellekjællingen kommer al tid og vil byde sig til at ligge ved een.

Men så skal en sige til hende: »Vend dig om og lad mig se, om du er sådan bagtil som du er fortil.« Det skal også være det første, en siger til hende, for ellers har hun magten, og hun er værst efter den, der har en kjæreste. Men fik en først det sagt til hende, så måtte hun vende sig om, og så kan hun ingen skade gøre.

Så var der en karl, der tjente i Øster Alling, og han havde nu en kjæreste, som boede i en anden by. En aften skulle han ned for at flytte deres heste, og ligesom han var færdig, kommer der et grumme pænt kvindfolk hen til ham og siger, at hun skulle helsen ham fra hans kjæreste. »Tak« siger han.

Men så lo hun, og han måtte pænt følge med hende hen under ellene og danse med hende, og det måtte han blive ved med hele natten. Han levede ikke ret længe efter, så meget fik han da ved dansen med ellekvinden.

Om dagen kunne han ikke se dem, men han kunne alligevel ingen steder være for det usynlige tøjleri, for hvor han stod og gik, der kyskede de ham.«

Nu skal vi ind i Øster Alling by. I 1800-årene kom der en del nordmænd til landet. Landene var jo nær forbundne. Men en del af dem vandrede på landevejene og ernærede sig af tiggeri. Det viste sig snart, at mange af dem kunne mere end deres Fadervor.

De blev kendt som folk med overnaturlige evner: »En kone i Øster Alling fortalte, at en gang hun var ved at bage, kom der en nordmand og bad om almisser. - Ja, hun havde ikke godt stunder, for de skulle lige have brødet i ovnen, men han kunne komme igen, når han havde været om byen. - Ja, da kunne han missæl låne hende stunder, og så gik han. - Straks efter gav konen og datteren sig til at danse, og så gik han om byen. Da han kom tilbage, stod brødet i den samme stilling, og ovnen var blevet kold. - »Hvad, står I her endnu!« - Så blev de fri for at danse, og så måtte de til at hen og fyre i ovnen anden gang.«

Vi skal nu videre ned i byen og møde mere trolddom: »I Øster Alling boede der en heks, som kaldtes Mett Mari Groes. Når vi skolebørn gik forbi hendes hus, sagde vi: Der bor heksen, og vi skyndte os at komme derom ved. A var fra Ring og gik jo til Øster Alling i skole, men da A så blev konfirmeret, kom A til at tjene der i byen og var der i 6 år.

Gårdmanden, A tjente ved, havde en datter og hun kom hen en 2. pinsedag at skyde tørv ud for den heks, og der kommer heksen noget i hendes kaffe, som pigen bliver helt forstyrret af. Hun ville gå efter alle karlfolk og have dem til kjæreste. Der var særlig en, hun løb efter, og ham stjal hun sig ud til en dag halv påklædt.

Hendes forældre sørgede over hende og ville nu søge råd for hende. De rejste ned til den kloge kone i Vindblæs, og hun lod dem i en balle vand se den kone, der havde forgjort hende. »Nu kan du godt rejse hjem«, sagde hun. »Når den kone kommer i morgen og vil hente mælk, så kan hun ikke skade dig mere.«

Det bemærkes her i beretningen: »Den dag, de var nede ved den kloge kone, rendte heksen oppe i marken ved hendes ko og kunne ikke være i hendes klæder, for hun fik det for varmt, - A så selv, hun gik der i hendes ene særk.«

De kom da hjem med pigen, og dagen efter kom konen og forlangte mælk. Pigen stod just og bagede pandekager i køkkenet. Hun tager så en glød og kyler efter hende. Heksen gik hjem, og fra den tid kom pigen sig, men det varede alligevel et par år, at hun var dårlig.«

Om Mett Mari Groes har ældre folk i sognet fortalt mig: Traf de hende på vejen, tegnede de et kors i vejen for at værne sig mod hende. Hun blev hentet ud for at helbrede syge dyr. Herom kendes denne remse: »Her står Mett Mari Groes - midt i en ko-bås - og læser over en syg ko - gør et it' godt, så gør et heller it' ondt.« Men så skal præsten have lavet en anden remse, for han ville gerne det uvæsen tillivs: »Her står pastor Pors - med sin kæp, - og slår Mett Mari Groes, - gør et it' ondt, så gør et heller it' godt«.

Nogle af de sagn, vi her har hørt, er der knyttet navne og årstal til. Og vi runder af med noget, der hændte et bestemt år, og hvor den barske virklighed og den nedarvede overtro (vi har set det i andre sagn) indgår en tæt forbindelse med hinanden.

»I 1833 blev der ildebrand i Øster Alling, og det var lige midt om sommeren i den varmeste tid. Vinden var nordøst, og en stærk blæst var det samme dag. Da ilden opkom i den nordøstre ende af byen, skulle vinden jo drejes til sydvest, for at byen kunne reddes.

De var fæstebønder allesammen, og da GREVEN kom til brandstedet, stod folkene og græd, for det var umuligt at redde noget. Så siger greven:

»Ti stille, gården er min.« Det forslog jo ikke, de blev ved at jamre over deres tøj.

Så siger greven: »Er der ingen, som kan vende vinden?« Dertil svarede, at der var ingen, der turde. »Jeg vover en hest« sagde greven, »hvem vover sit liv?« Så var der en af mændene, der sprang på grevens hest, og han red i fuldt firspring ni gange rundt om de to gårde, som var angrebne, og det var også lige alt, hvad hesten kunne strække.

Så reddedes byen, for vinden blev sydvest.

Og der tilføjes: »Der skal rides i dansende firspring, uden at man må se sig tilbage, for den Onde er lige bagefter een, og dersom man ikke kommer til vejs ende, så knækker den Slemme halsen på manden og tager ham. Det gjælder altså enten en hest eller en sjæl.«

Vi lader denne beretning tale for sig selv - og dermed har vi afsluttet rundrejsen i de to sagnrige sogne ved Allingåen.

Kirkeklokken i Fløjstrup

AF JØRGEN MICHAELSEN

Baggrunden for nedenstående digt er, at Fløjstrup engang havde egen sognekirke, og præst sammen med Virring. Men i året 1550 blev kirken revet ned. Den skulle indgå som byggemateriale ved opførelsen af Dronningborg Slot. Enkelte dele af kirken blev dog efterladt og fandt anvendelse i byens ejendomme.

Men kirkens klokke - hvor blev den af? Der opstod adskillige klokkesagn, hvoraf her skal gengives dette: »Kirkeklokken fløj ud af kirken en gang - det var vel sagtens hen imod den tid, da den skulle rives ned - og fløj ned i engene, hvor den så ringede: »Skam få den mand - der førte mig fra Engeland!« - Den har siddet så langt oppe, at de kunne stikke ned med riveskafterne og fornemme den, når de rev i engene.« Der er skrevet en meget smuk historie om et ungt par, der en sommeraften hører klokken (gengivet i Amtsavisens lokalstof 18-7-1978). Og her følger så mit klokkedigt, forfattet i Øster Alling præstegård den 14. september 1976:

Jeg er en kirkeklokke
og støbt i rent metal,
jeg hang ved tårnets glughul
som kirkeklokker skal, -
jeg hang i egebjælke
og bundet op med jern,
jeg ringede for sognet
og hørtes nær og fjern.

Jeg tror nok, han forundret
har kigget efter mig -
mod Alling å og enge
der gik min friheds vej.
Jeg sank tre-fire alen,
hvor der var blødt og dybt,
og skabte underjordisk
min egen kirkekrypt.

Da fløj det rygte til mig,
som tog min hjertefred:
»Før pinse skal din kirke
til grunden rives ned«. -
Jeg sørgede så såre
i månelys og sol
- og tænkte, så det knagede
i min klokkestol.

Der ringed jeg, mens kirken
deroppe blev brudt ned,
og fingrene i øret
stak folk, så vidt jeg ved,
mens de tog hul på ordren
og splitted huset ad
og flytted stol og alter
og fjerned font og fad.

»Måske blir jeg den første,
de skamløst hægter a'
og hiver ud af lemmen
og slæber væk herfra.
For så er munden lukket
på sognets helligdom,
og stumt og uden modstand
kan huset styrtes om.«

Jeg kimed pinseaften
og pinsemorgen med,
jeg kimede for sognet
og for dets helligsted, -
vel blev der ingen lys tændt
og ingen kirkegang,
men hjerterne, der lytted,
blev fyldt med højtidssang.

Da fandt jeg selv en udvej:
at gå fra borde før
den første mand med brækjern
gik ind ad kirkedør. -
Da klokkeren en aften
Guds sol af himlen trak,
forsvandt jeg ud af gluggen
med et farvel og tak.

Og siden har jeg siddet
her i mit mørke skjul,
fra lærker lo ved forår
til krager skreg ved jul.
Selv tav jeg oftest stille
- den visdom fik jeg lært -
folk skræmtes, når jeg ringed,
og fandt mit indfald sært.

En klokke uden kirke
er fredløs og forladt
og efterstræbt af hvermand -
jeg var en sunken skat,
man gerne ville finde,
men stadig ikke fandt
- for ingen kendte stedet,
hvor jeg engang forsvandt.

Men hvor jeg er, ved ingen,
og mig ser ingen til, -
dog: mangen aften lyder
et spinkelt klokkespil -
fra engen eller åen?
måske fra mindets væld:
en klang af ting, der skete,
af tid, der gik på hæld.

Når folk rev hø i engen,
så stak de skaftet i
og syntes, malmen runged
- men jeg gik ram forbi, -
og sejled de ad åen,
hvor sten på bunden lå,
så mente de bestemt, det
var mig, de stødte på.

Jeg hang i Fløjstrup kirke
og kaldte folk i hus,
hvor evigheden tegner
sit kors i døgnets sus,
jeg mistede mit hjemsted
og prøved flugt og fald -
men klangen lever i mig,
jeg bæres af mit kald.

Et sagn fra Hald sø

AF ELLEN BYRIEL.

I gamle dage var der en frue til Gl. Estrup, som kom i strid med beboerne omkring Hald sø, angående fiskeriet i søen.

Da hun ikke kunne få det med dem som hun ville, besluttede hun at hævne sig på dem. Den påfølgende vinter, da søen var tillagt med et stærkt lag is, lod hun fælde en mængde træer i en, hende tilhørende, skov, og lod derpå træerne slæbe ud på isdækket på søen.

Næste forår, da isen smeltede, sank træerne til bunds, hvorved bevirkedes en næsten fuldstændig ødelæggelse af det førhen så rigelige fiskeri.

Men da den onde frue døde (ca. 1400?), kunne hun ikke få ro i sin grav. Hver nat måtte hun stige op af sin grav og køre fra Gl. Estrup til Hald sø og tilbage igen.

I sin spøgelse-befordring måtte genfærdet jage med et forspand af fire kulsorte heste gennem Tammestrup, hvorfor porten ind til gården aldrig kunne være lukket. Selv om man om natten lukkede den med lås og slå, fandtes den om morgenen stående på vid gab.

En klog person fra egnen gav da det råd, at der skulle skæres et hul forneden i den ene portfløj.

Og se, nu viste det sig, at genfærdet med vogn og heste kunne gøre sig så lille, at åbningen var tilstrækkelig til den uundgæelige gennemfart, som fremdeles vedbliver at gå for sig hver nat indtil dommedag.

*Afskrevet 1973 af Else Pedersen
efter hhv.: R. Mariagers fra Hørning sogn (1934) og fra hans,
Essenbæk sogn (1937) samt årbog fra Randers amt (1910).*

Om den dramatiske Grevinde fra Gl. Estrup, kan vi også læse i A. Steen's artikel »Minder fra et Lærerhjem«. Østjydske Hjemstavn, 1940.

Heri beretter han følgende:

Min Far var to Gange gift. Første Gang med en Husjomfru fra Tammestrupgaarden: Oline Stovgaard. Hun døde efter faa Aars Forløb, og anden Gang blev han gift med Ane Laursdatter Kjær: det var i 1874. Hun blev derved Stedmoder til 2 Dreng; i sit Ægteskab blev hun selv Mor til 2 Dreng og 1 Pige; af disse Børn er jeg den Yngste.

Hun var »synsk«, som man kaldte det, naar et menneske kunde se overnaturlige Ting. Jeg tør ikke udtale mig om, hvad det mærkelige har været, men jeg skal genfortælle et par underlige Tilfælde, og maa enhver tænke derom, hvad han vil.

Hun havde i sine unge Dage tjent som Stuepige på Tammestrupgaarden. Hun sad en Aften lidt ind i det nye Aar og ventede på Herskabet. En Karl sad ogsaa og ventede, fordi han skulde »spænde fra«.

Pludselig - Klokken var henad 1 - hørte de begge en Vogn komme ind i Gaarden i stærk Fart. Min Mor løb gennem Stuerne for at lukke Hoveddøren op, og karlen fo'r ud af køkkendøren, men der var intet Køretøj. Han forklarede bagefter, at han saa noget som en sort Sky forsvinde ud af »Gabet« mellem Stuehus og Udhuslænge; min Mor havde intet set, kun hørt Vognen.

Lidt senere kom Harders hjem, og selvfølgelig fortalte min Mor, hvad hun havde oplevet. »Det skal du ikke bryde dig om, Ane«, sagde Fruen, »den Vogn har jeg hørt flere gange, og det er rigtigt nok, den kommer en Nat lidt ind i det nye Aar«.

- Hun vidste ogsaa at fortælle, at det mærkelige Fænomen skyldtes en Grevinde fra Gl. Estrup, der ikke kunne finde Ro i Graven, fordi hun i levende live havde svoret sig Hald Sø til ved at paastaa, at hun stod på sin egen Jord; hun havde nemlig taget Jord i sin Sko hjemmefra - et Trick, som Vorherre altsaa ikke vilde anerkende. Gaarden var blevet bygget hen over den gamle Vej, derfor maatte Grevinden gennem den. Porten maatte ikke lukkes, saa vilde den blive splintret; dog kunde det gøres det, naar der var et Hul i en af Portfløjene.

Årsberetning 1998

AF AAGE KIRKEGAARD

Når der skal berettes om, hvad vi har lavet i det svundne år, kommer man som tidligere nævnt til at erkende, at det ene år ligner det andet til forveksling.

Når det så er sagt må det dog erkendes at hvert år har sit særpræg og således også 1998.

Arbejdet i vor forening og arkiv er som sædvanlig koncentreret om indsamling og registrering af arkivalier af alle skriftlige arter og at få disse præsenteret for besøgende i arkivet. Vi har i det forløbne år haft mange henvendelser både telefonisk og skriftligt. Endvidere har vi haft besøg af ca. 150 personer, hvoraf de 18 var en skoleklasse fra Assentoftskolen. Resultatet af disse elevers studier foreligger i en »avis«, som er at se i arkivet.

I årets løb er der som sædvanlig indleveret en del arkivmateriale, hvoraf kan nævnes Jørgen Dyrholms oplevelser (breve) fra krigen i 1864. Slægtsbog fra Anders Mikkelsen i Assentoft, forskellige foreningsarkivalier, dels som originaler, dels som fotokopier fra Landsarkivet, snekastningsprotokoller m.m.

En ting er så at vi samler ind. En anden ting er at få det registreret og arkiveret på en sådan måde, at det let kan findes frem når der er behov derfor.

Det må siges at vi ikke alle er lige drevne dertil, men det lykkes dog næsten altid at finde det ønskede, hvis vi har det i huset. Det må erkendes, at vi der er amatører må slutte os til de mere drevne.

Det er jo her, som i alle andre arkiver, at der kan være meget om visse ting og lidt om andre, men alt sammen noget som har historisk værdi. I den udstrækning vi evner det, tager vi den for hånden værende teknik i brug, og vi overvejer for tiden at anskaffe en PC'er mere for at lette arkivmedarbejdernes job.

Vi har jo den skik at vi holder vore foredragsmøder rundt i kommunen, hvor vi nu finder det mest passende for behandling af det aktuelle emne, og en aften, hvor det drejede sig om Randers Fjord, hørte naturligt hjemme i Uggelhuse.

Derfor var vi den 21. oktober i Uggelhuse for at høre naturvejleder Carsten Enemark, Naturcenter Randers Fjord, fortælle om Randers Fjords forhold i tidens løb, hvilket han gjorde på en interessant og levende måde. Carsten Enemark fortalte mange ting som mange af vi hjemmefødinge aldrig havde hørt før, f.eks. en eventuel bro fra Voer til Mellerup. Desværre var vi kun 22 deltagere til denne interessante aften, hvoraf meget få var fra Uggelhuse.

Ved sidste generalforsamling fortalte Kirsten Eriknauer om personer, som havde haft tilknytning til Gl. Estrup i tidens løb.

Årets sommerture er som sædvanlig de største arrangementer i årets løb. Den 27. maj var vi på rundtur i en del af Randers, hvor vi under kyndig vejledning af Tina Knudsen Jensen fik mange interessante oplysninger om byens huse og håndværk.

Den 27. juni var vi på tur til Vendsyssel, hvor vi så natur og museer. Vi var en passende flok til en bus, og med den som et passende transportmiddel, kom vi rundt i en del af landet »nord for lov og ret«. Vendsyssel har jo sin egen specielle natur, vel lidt barskere end andre dele af landet. Vi så den store vikingegravplads »Lindholm Høje« og vi så den storslåede udsigt over Vesterhavet og senere fra Børglum Kloster.

Ifølge vor tradition skulle vi jo også se museum og det gjorde vi så ved at besøge Lokalthistorisk Arkiv og Museum for Pandrup Kommune. Madpakkerne blev fortæret i Fårup Skovhus og eftermiddagskaffen på

Sebbersund Kro inden vi drog sydpå igen - nogle oplevelser rigere.
Det var så lidt om hvad vi har foretaget os i årets løb.

Jeg vil gerne takke bestyrelsen og medarbejderne for hjælp og et godt samarbejde i årets løb og håbe at vi fortsat kan holde gang i vor lille forening, men til sidst et lille hjertesuk gående ud på, at hvis vi ikke får tilgang af yngre personer i bestyrelsen, står vi snart med en forening ledet af oldinge, og det går ikke i det lange løb!

Tænk på det - alle jer som endnu er i en god erhversaktiv alder!

Slut for denne gang, nu er det jer som har ordet for hvad I har på hjertet.

Lokalhistorisk Forening for Sønderhald kommune

Regnskab 1997

Indtægter:

Medlemskontingent	12.480,00 kr.
Salg af årsskrifter	660,00 kr.
Renter	216,27 kr.
Salg af kopier	901,00 kr.
Kommunalt tilskud	20.300,00 kr.

Udgifter:

Kontg.SLA - LAS - DLF	1.642,00 kr.
Annoncer	875,00 kr.
Porto	390,00 kr.
kontor	657,50 kr.
Fotos	1.298,00 kr.
Bøger, tidsskrifter	275,00 kr.
Arkiv	4.345,6 kr.
kursus	0,00 kr.
Årsskrifter	16.037,50 kr.
Andet	329,00 kr.
Gebyrer	222,00 kr.
Nyanskaffelser	0,00 kr.
Forsikringer	803,00 kr.
Arrangementer	2.734,00 kr.

Ialt 34.557,27 kr.

Ialt 29.608,61 kr.

Beholdning 1-1-98

Kassebeholdning 19.262,04 kr.

Beholdning 31-12-98

Giro	3.644,96 kr.
kasse	185,75 kr.
Check	829,55 kr.
Bankbog	19.550,44 kr.
	24.210,70 kr.

53.819,31 kr.

53.819,31 kr.

I 1998 var der 208 medlemmer i foreningen.

Ovenstående regnskab revideret, og intet fundet at bemærke.
Kassebeholdningen forefandtes.

Årslev d. 2/2 1998

Phogersen *Mogens J. Jensen*

Formand:

Aage Kirkegaard, Bøgevej 8, Assentoft, 8900 Randers,
tlf. 86 49 53 49.

Næstformand:

Tage Thaarsti, Gl. Romaltvej 1, 8900 Randers,
tlf. 86 42 76 76.

Kasserer:

Helga Sørensen, Enghavevej 6, Årslev, 8900 Randers,
tlf. 86 49 13 40.

Sekretær:

Vibeke Nielsen, Skovdalsvej 15, 8963 Auning,
tlf. 86 48 36 78.

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Jørgen Michaelsen, Liltvedvej 39, 8963 Auning,
tlf. 86 49 21 93.

Inger Rasmussen, Grenåvej 258, Virring Mark, 8900 Randers,
tlf. 86 48 04 38.

Niels Høeg Jensen, Vestervangsvej 18, Fausing, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 13 36.

Bent Østergaard, Østervangsvej 29, Fausing, 8961 Allingåbro
tlf. 86 48 17 60

Udpeget af byrådet:

Nikolaj Brøsted, Lunden 4, Lundby, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 13 70.

Sønderhald Egnsarkiv

Nørregade 5B, 8963 Auning

Åbningstid: mandag kl. 15-21.

Ekstra eksemplarer af årsskriftet 1998 kan indtil 1. august fås hos ovennævnte bestyrelsesmedlemmer for 60 kr. pr. stk.

Derefter kun hos kassereren. Samme sted kan overskudseksemplarer af skrifter fra 1978-97 fås for 20 kr. pr. stk.

Hele sættet af ældre skrifter kan erhverves for 10 kr. pr. stk.